

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Proportionele talenkennis

Amper was het gemeenschappelijke taalcongres van de Nederlandse, Vlaamse en Antilliaanse juristenverenigingen achter de rug, of het debat over het *Brussels International Business Court* laaide op. Vanzelfsprekend bestond er geen oorzakelijk verband tussen beide feiten, maar des te meer tussen de gedachtevorming over het nieuwe rechtscollege en de brexit. En zelfs die band is niet zo exclusief. In Rotterdam functioneert al sinds 2015 een proefproject over Engelstalige rechtspleging in internationale handelszaken. Op 18 juli van dit jaar mondde dit project uit in een formeel wetsvoorstel dat ertoe strekt Engelstalige rechtspleging mogelijk te maken bij de internationale handelskamers van de Rechtbank en het Hof te Amsterdam.

De contouren van het Brusselse equivalent van deze Nederlandse voorbeelden zijn nog onvoldoende precies om er met kennis van zaken over te oordelen. Wel is dit initiatief een perfecte gelegenheid om te reflecteren over de positie van andere talen dan het Nederlands in de rechtsbedeling in de ruime zin van het woord.

Dat het Nederlands de rechtstaal in Vlaanderen is, staat niet ter discussie. Integendeel, in een samenleving die nog meer dan voordien aandringt op begrijpelijke rechtstaal, zou het een fout signaal zijn afbreuk te doen aan het primaat van de landstaal in de rechtspleging. In een overgrote meerderheid van de gevallen betekent een afwijking van het beginsel dat het Nederlands de rechtstaal is, ook een beperking van de begrijpelijkheid van die rechtstaal. Het is misschien overbodig, maar kennelijk toch nuttig om daar bij tijd en wijle aan te herinneren.

Wie «primaat» zegt, zegt echter niet noodzakelijk «exclusiviteit». De wijze

waarop andere talen dan het Nederlands in het kader van de rechtsbedeling een rol spelen, is divers. Stukken kunnen in een andere taal geredigeerd zijn, een partij of getuige kan de taal van de rechtspleging niet machtig zijn. Vertalers en tolken spelen in die omstandigheden een cruciale rol, maar ook de talenkennis van de rechter kan dan een element van een oplossing zijn. Met andere woorden: een rechtspleging die rekening houdt met veelaligheid in de samenleving, is niet noodzakelijk een rechtspleging die in een andere taal dan het Nederlands verloopt.

Een cruciale voorwaarde voor effectiviteit is dan wel dat de talenkennis van de betrokkenen voldoende omvangrijk is, maar ook voldoende is toegespitst op het juridische taalgebruik. Met vakantiespaans een complexe overeenkomst tussen een Argentijnse en een Spaanse partij te lijf gaan, is geen teken van wijsheid, net zomin als koudwatervrees ten aanzien van elke tekst in een andere taal dan het Nederlands een teken van moed is.

Ik zou nog verder durven gaan. Ook wanneer er ogenschijnlijk geen taalgebonden addertjes onder het gras zitten en alle communicatie in en rond de procedure in het Nederlands verloopt, is meertaligheid niet alleen een troef, maar zelfs onmisbaar. Op het reeds genoemde taalcongres wees Stefaan Van Der Jeught er terecht op dat een precieze interpretatie van het Europese recht geen genoeg kan nemen met louter kennis van de Nederlandse taalversie van een verdrag, verordening of richtlijn. En een Zuid-Afrikaanse deelnemer ging nog een stap verder: hoe kan men rechtsbronnen die in een anderstalige context zijn tot stand gekomen, volkomen begrijpen zonder kennis van die andere taal? Wat in zijn

voorbeeld gold voor het Nederlands in het kader van het Rooms-Hollandse recht, gaat in gelijke mate op voor het Frans ten aanzien van het oudere deel van ons burgerlijk recht.

Kortom, het belang van talenkennis voor de rechtspraktijk, voor elke rechtspraktijk, wordt onderschat. Terwijl bij een sollicitatie talenkennis algemeen als een troef wordt beschouwd, is dat bij latere promoties nog wel zo in een aantal juridische beroepen, maar lang niet meer overal. Terwijl in de aanvankelijke juridische vorming positieve signalen waargenomen kunnen worden met betrekking tot de erkenning van taalvakken als een essentieel onderdeel van het curriculum, zijn deze vakken opvallend afwezig in het aanbod aan permanente vorming. Een veeg teken.

De discussie over het *Brussels International Business Court* is dus een gedroomde gelegenheid om het debat open te trekken en om na te denken over het belang van talen in de actuele rechtspraktijk. Niet om lippendienst te bewijzen aan een mooi beginsel en evenmin om ronkende verklaringen af te leggen over de noodzaak om het hele rechtsleven in hoog tempo in een andere taal dan het Nederlands te doen verlopen. Wel om op basis van gezonde principes en nuchtere feitenkennis na te gaan waar welke taalkennis, meer nog dan welk taalgebruik, nodig is om het rechtsleven in Vlaanderen tot een beter rechtsleven te maken. Dat alles met toepassing van een rechtsbeginsel dat alle grenzen, ook talige grenzen, overstijgt, de proportionaliteit.

Frank Judo
Voorzitter

Vlaamse Juristenvereniging
www.vjv.be